

SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ
HAMİDİYE HEMŞİRELİK FAKÜLTESİ
**TARİHSEL HEMŞİRE
ÜNİFORMALARI KOLEKSİYONU**

**SAĞLIK BİLİMLERİ
ÜNİVERSİTESİ**

Koleksiyon Çalışma Grubu

Prof. Dr. Merdiye ŞENDİR (Başkan)

Doç. Dr. Selda ÇELİK

Dr. Öğr. Üyesi Melike DIŞSİZ

Dr. Öğr. Üyesi Rabiye GÜNEY

Arş. Gör. Ayşe YALILI

*İstanbul Aydın Üniversitesi, Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu
Moda Tasarımı Bölümü ile bir İşbirliği Projesidir.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	1
Hygieia / M.Ö. 7. Yüzyıl	3
Florence Nightingale / 12 Mayıs 1820 - 13 Ağustos 1910	4
İngiltere / 1854	5
İngiltere / 1812-1919	6
Türkiye / 1900 - 1911	7
Türkiye / 1912-1914	8
Türkiye / 1912-1917	9
Safiye Hüseyin Elbi / 1881 - 1964	10
Türkiye / 1920	11
Fatma Acar / 1927-1950	12
Türkiye / 1939	13
Türkiye / 1958	14
Türkiye / 1960	15
Türkiye / 1973	16
Amerika / 1905	17
Kanada / 1950	18
Almanya / 1914 - 1916	19
Fransa / 1633	20
Fransa / 1920 - 1929	21
İtalya / 1226	22
Basında Sergimiz	23

ÖNSÖZ

Saygıdeğer Misafirlerimiz,

İnsanlık tarihi kadar güçlü bir geçmişe dayanan hemşirelik mesleği, yıllar içinde pek çok değişim ve gelişime tanıklık etmiş, bu etkiler hemşirelik ile sembolleşen üniformalara da yansımıştır. Günlük mesleki uygulamalarda pratiklik sağlamanın yanı sıra kültür, estetik gibi etmenler de hemşire üniformalarının şekillenmesinde rol oynamıştır. Sonuç olarak tarih içinde zengin bir hemşire üniforması çeşitliliği doğmuştur. Geçmişte en çok tercih edilen beyaz renk olmuştur. Günümüzde ise daha esnek bir yaklaşım içinde, renk ve modellerde benzer etmenlerle birlikte büyük bir çeşitlilik göze çarpmakta, üniformadan hemşire formasına bir geçiş yaşanmaktadır.

Hamidiye Hemşirelik Fakültemiz bu köklü geleneği kayıt altına alarak, gelecek nesillere ulaştırılması amacıyla **“Tarihsel Hemşire Üniformaları Sergisi”** hazırlamayı önemli ve gerekli görmüştür. Bu amaçla 2016 yılında çalışmalara başlayarak, arşivlerin ve bilimsel kaynakların tarandığı titiz bir çalışma süreci sonunda İstanbul Aydın Üniversitesi Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Moda Tasarımı Bölümü ile işbirliği yaparak **“Tarihsel Hemşire Üniformaları”** koleksiyonunu hazırlamıştır. Bu çalışma, Sultan II. Abdülhamit tarafından yaptırılan Mekteb-i Tıbbiyye-i Şahane Külliyesi’nde eğitime devam eden ve bilimsel esaslara dayalı mesleki uygulamaların benimsendiği modern hemşirelik mesleğinin temellerinin atıldığı Selimiye Kışlası’na yakın bir konumda önemli bir tarihi misyonu sürdüren Üniversitemizin çatısı altında gerçekleştirilmiş olması bakımından da çok anlamlıdır.

6 Kasım 2016 tarihinde, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN’ın teşrif ettiği sergimizde antik çağdan günümüze kadar hasta bakımında görev alan hemşirelerin tarihi üniformaları yer almaktadır. Resim, heykel ve fotoğraf gibi tarihi vesikalardan yararlanılarak aslına en yakın şekilde tasarlanan üniformalar arasında Eski Yunan ve Roma döneminde sağlık kavramı ile anılan Hygieia’dan, bilimsel hemşireliğin temellerini ülkemizde atan Florence Nightingale’e; Osmanlı’dan, Cumhuriyet’in ilk yıllarına kadar savaşlarda kahramanca hizmet sunan Safiye Hüseyin Elbi gibi önemli hemşire liderlerin üniformaları bulunmaktadır.

Sergimizi sizlerin beğenisine sunuyor, hemşirelik mesleğine önemli katkılar sağlamanı temenni ediyorum.

Saygılarımla

Prof. Dr. Merdiye ŞENDİR
Hamidiye Hemşirelik Fakültesi Dekanı

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın Sergimizi Ziyareti

6 Kasım 2016

Hygieia

M.Ö. 7. Yüzyıl

Asklepios'un kızı olarak anılan Hygieia, Yunan ve Roma mitolojisinde, sağlık bakımı ile uğraşan ilk kadındır.

Sağlık bilgisi ve sağlığın korunması anlamına gelen hijyen kelimesinin etimolojik kökeni de ismi ile özdeştir.

Florence Nightingale

12 Mayıs 1820 - 13 Ağustos 1910

Hemşirelik mesleğinin bilimsel anlamda gelişmesine öncülük etmiştir.

1854 yılında, Üsküdar Selimiye Kışlası'nda, Kırım Savaşı sırasında yaralanan askerlere bakım vermiştir. Nightingale'in Üsküdar'daki hayatı, Selimiye Kışlası ile Haydarpaşa Hastanesi arasında geçmiştir. Geceleri elinde lamba ile hastalarını dolaştığından "Lambalı Kadın" efsanesi doğmuştur. Hemşirelikte formal eğitimi başlatarak, istatistiksel çalışmalar yapmış, sağlık hizmetlerinin iyileştirmesine katkıda bulunmuş, hemşireliğe olumlu itibar kazandırmıştır. Nightingale'in doğum günü her yıl "Dünya Hemşireler Günü" olarak kutlanmaktadır.

İngiltere

1854

Kırım Savaşında yaralanan askerlere, bakım vermek için, Florence Nightingale ile birlikte Selimiye Kışlası'na gönderilen İngiliz hemşire.

İngiltere

1812-1919

İç savaşlar, Kırım Savaşı ve I. Dünya Savaşı hemşireliğin gelişiminde etkili olmuştur. "İngiliz Hemşireler Cemiyeti" kurularak hemşirelikte eğitim standartları yükseltilmiş ve hemşireliğin etik ilkelerinin belirlenmesi çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Türkiye

1900 - 1911

Trablusgarp Savaşı'nda yaralı askerlere bakım verilmesi amacıyla Hilal-i Ahmer Cemiyeti tarafından açılan kursa, gönüllülük esasıyla alınan hemşireler, kurulan sahra hastanelerinde yaralanan askerlerin bakımında görev yapmışlardır.

Türkiye

1912-1914

İstanbul Kadırğa Hastanesi'nde 6 ay süreli gönüllü hasta bakıcı kursu ile Türk kadını hastanelerde çalışmaya başlamıştır. 1913-1914 yıllarında hasta bakımı üzerine düzenlenen kurslara çok sayıda öğrenci katılmış, bu kursu bitirenler gönüllü hasta bakımı yapmışlar ve büyük fedakarlıklar göstermişlerdir.

Türkiye

1912-1917

Balkan, Trablusgarp ve I. Dünya Savaşında kadın hemşire sayısının yetersizliği nedeni ile Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti'nce yetiştirilen, cephede görev yapan, "Erkek Ordu Hemşiresi"ni temsil eder.

Safiye Hüseyin Elbi

1881 - 1964

1911 yılında açılan hemşirelik kursundan ilk mezun olan hemşireler arasında yer alır. 1915-1916 Çanakkale Savaşında, savaş alanında yaralı askerlere bakım vermiştir. Yaptığı hizmetler ve gösterdiği üstün çaba ile ulusal ve uluslararası iftihar ve takdir nişanları, Florence Nightingale Madalyası ve Kırmızı Şeritli Harp Madalyası almıştır. Türkiye'deki hemşireliğin gelişmesine büyük katkısı vardır.

Türkiye

1920

1.Dünya Savaşının etkileri ile Türkiye'de sağlık okulları, sağlık meslek liseleri açılmış, bu okullardan mezun eğitimli hemşireler yurdun her yerinde görev yaparken bu üniformaları giymişlerdir.

Fatma Acar

1927-1950

Cumhuriyet Döneminde açılan Kızılay Hemşire Okulu'nun ilk mezunudur.

Türkiye'nin ilk diplomalı hemşiresi ve ilk halk sağlığı hemşiresi olarak da bilinir.

1928-1933 yılları arasında Almanya, Amerika ve Kanada'da eğitim ve bilimsel çalışmalarda bulunmuştur. Türk Hemşireler Derneği'nin ikinci kurucu üyesidir (1943).

Türkiye

1939

Cumhuriyet döneminde yapılan kılık-kıyafet devrimi sonrasında hemşireler, “Sihhat ve İctimai Muavenet Vekâleti”nce 1939’da yürürlüğe giren Kıyafet Yönetmeliğinde belirtilen üniformaları giymişlerdir. Bu Yönetmeliğe göre hemşireler, kep, uzun kollu gömlek ve yerden 25 cm yükseklikte etek, çorap ve ayakkabı rengi ve üniformadaki cep sayısına kadar en küçük detayların dahi belirtildiği ulusal üniformaları giymişlerdir. Bu üniformalar Sağlık Bakanlığı tarafından temin edilmiştir.

Türkiye

1958

Sağlık Meslek Liselerinin açılmasını takiben öğrenci hemşireler, yurtdışında olduğu gibi üniformalarının üzerine beyaz önlük giymişlerdir. Yine aynı yıllarda lisans ve yüksek lisans eğitimlerini tamamlamak için Amerika Birleşik Devletleri ve Kolombiya Üniversitesine burslu olarak 12 hemşire gitmiştir. Daha sonra bu hemşireler ülkemizdeki hemşirelik okullarını kurmuşlardır.

Türkiye

1960

Özellikle 1960 yılı sonrasında kep ve özellikle gece nöbetlerinde giyilen pelerin, çok uzun yıllar hemşire üniformasının ayrılmaz parçası olmuştur.

Türkiye

1973

Özel sağlık kurumlarının yaygın olmadığı yıllarda devlet hastanelerinde ve devlet okullarında giyilecek olan üniformaların yönetmelikle belirlenmesine devam edilmiştir. 1973'de yayımlanan, Yataklı Tedavi Kurumlarını İşletme Yönetmeliği'nde hemşirelerin üniforma düzeni "kep, beyaz gömlek, boyu diz kapağının 10 cm'in altında, önden pili kaşe etek ve beyaz ayakkabıdan oluşmalıdır" şeklinde belirlenmiştir.

Amerika

1905

II. Dünya Savaşı'ndan sonra hemşirelik eğitiminin üniversite seviyesinde olması bir gereksinim olarak ortaya çıkmıştır. Üniversite düzeyinde hemşirelik eğitimi ilk kez 1905 yılında Minnesota Üniversitesi'nde başlamıştır.

Kanada

1950

Kanada'da ilk hemşirelik okulu 1894 yılında kurulmuştur. Amerika ile coğrafi yakınlığı nedeni ile, hemşirelik eğitiminde benzerlikler vardır. Dini kuruluşlara bağlı hemşireler tarafından açılan hemşire okulları da zamana göre programlarını yenilemiş ve başarılı hemşirelerin yetişmesine katkıda bulunmuştur.

Almanya

1914 - 1916

Hemşirelik eğitimini geliştirme çalışmaları olsa da katı kurallar nedeniyle mesleki reformlar sınırlı kalmış, iş merkezli hemşirelik hizmeti sunulmuştur. İyi karakterli erkek ve kız öğrencilere, teorik ve uygulamalı eğitim ile "Hemşirelik Sertifikası" verilmiştir.

Fransa

1633

1633 yılında "Sisters of Charity" kuruluşu ile hemşirelik alanında reform başlamıştır. Hemşirelik, 19. yüzyıl başlarında Kızılhaç Hastanelerinin kurulmasıyla yeni bir yön kazanmıştır ve eğitim gören hemşirelerin hasta bakımı vermesine önem verilmiştir.

Fransa

1920 - 1929

I.Dünya Savaşı başladığında Fransa'da da hemşirelikte ilerlemeler hız kazanmıştır. 1922-1923 yılları arasında Fransa'da hemşireler, Mezun Hemşireler Derneği'ni kurmuş ve halk sağlığı alanında çalışmalara önem vermişlerdir.

İtalya

1226

Floransa'da kurulan hasta bakım kurslarında yetişen dindar kadınlar hasta bakımı ile uğraşmışlardır. Korunma, temizlik ve bağlı olduğu kurumu tanıtmak amacı ile forma giyilmiş, bu gelenek zamanımıza kadar ulaşmıştır.

BASINDA SERGİMİZ

DAILY SABAH

Yayın Adı : Daily Sabah
Referans No : 66943050
Dağıtım alanı : Ulusal
Yayın Periyodu : Gündelik
Yayın Tipi : Gazete

Yayın Tarihi : 31.05.2017
Sayfa : 14
Tiraj : 7203
Reklam E.(%) : 3039,72

AJANS PRESS

Imperial School of Medicine: Turkish medical history brought to light

The Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane or Imperial School of Medicine, exhibition displays the history of medicine extending from the Ottoman era to the present day, including photographs of the brave soldiers who served in the Turkish War of Independence and artifacts like nursing uniforms, medical tools, documents and books that shed light on Turkish history

DAMLA KAVAYERLİ - ISTANBUL

► **THE MEKTEB-I Tıbbiye-i Şahane** (Imperial School of Medicine) both during the reign of Ottoman Sultan Abdülhamid II in Istanbul (1869) was the first modern medical institution by the Ottomans. The historic building, which has been recently renovated and established for over a century, was converted to the University of Health Sciences two years ago and thus returned to its former mission. It is currently housing the Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane exhibition in the modern building where important objects representing the history of medical science are on display. In the exhibition, there are sections displaying the history of medical science up to the present. When you visit the exhibition and experience its historic atmosphere, you take a trip into the past and have the chance to observe medical breakthroughs that occurred in Turkish history. The exhibition is divided into two parts: in the first part, there are photographs of the brave people who provided health services during the Turkish War of Independence, as well as prescriptions written by doctors during the war, notes, bills of health and other documents, as well as the instruments used in medicine in the 19th and 20th centuries, including hand tools, field first aid kits, microscopes, suture devices, chemistry laboratory equipment, measuring glasses, sample collection tubes and syringes.

Many personal documents have been donated to the archive of the university for the exhibition. The documents and photographs of the doctors and patients who studied in the historical building during the Ottoman era are also displayed in the exhibition. The document entitled "Military and Medication in the Turkish War of Independence" (Türk İstiklal Harbinde Tıbbiye ve İlaçların Kullanılması) is a book prepared by doctors and paediatricians in civilian and field hospitals on the history of medicine. It includes information on nurses or

The exhibition at the Imperial School of Medicine is divided into two parts. In the first part, there are photographs and prescriptions written by doctors during the Turkish War of Independence as well as the instruments used in medicine in the 19th and 20th centuries. In the other hand, it is devoted to the profession of nursing.

Taking about her memories of war in a first nursing, is also on display at the exhibition, as well as the nursing uniforms of nurses from different countries such as the U.K., Canada, France and Germany. Many nursing uniforms from the Ottoman Empire up to the present period were recreated by examining historical photographs.

As you know, Florence Nightingale (1820-1910), also known as the Lady with the Lamp, who provided care to the soldiers wounded during the Crimean War (1854-1856) in the Ottoman Empire barracks, was a pioneer of scientific developments in the field of nursing, as well as the nursing uniforms of nurses from different countries such as the U.K., Canada, France and Germany. Many nursing uniforms from the Ottoman Empire up to the present period were recreated by examining historical photographs.

captives and soldiers wounded in battle. Visitors display a great interest in this document. Other Ottoman medical books also draw the attention of visitors. Ape Karakululu, head of the Central Library of the University of Health Sciences, said that books published for or in honor of the Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane printing press include various books on preventive medicine, general medicine, animal health and plants. Documents exhibited from the archives of doctors who taught at the medical school such as the Physician Miralay Hilmi Efendi are also worth seeing. Among the Ottoman medical books, the institutional documents from Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane entitled "Military and Medication in the Turkish War of Independence" (Türk İstiklal Harbinde Tıbbiye ve İlaçların Kullanılması) is a book prepared by doctors and paediatricians in civilian and field hospitals on the history of medicine. It includes information on nurses or

captives and soldiers wounded in battle. Visitors display a great interest in this document. Other Ottoman medical books also draw the attention of visitors. Ape Karakululu, head of the Central Library of the University of Health Sciences, said that books published for or in honor of the Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane printing press include various books on preventive medicine, general medicine, animal health and plants. Documents exhibited from the archives of doctors who taught at the medical school such as the Physician Miralay Hilmi Efendi are also worth seeing. Among the Ottoman medical books, the institutional documents from Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane entitled "Military and Medication in the Turkish War of Independence" (Türk İstiklal Harbinde Tıbbiye ve İlaçların Kullanılması) is a book prepared by doctors and paediatricians in civilian and field hospitals on the history of medicine. It includes information on nurses or

Taking about her memories of war in a first nursing, is also on display at the exhibition, as well as the nursing uniforms of nurses from different countries such as the U.K., Canada, France and Germany. Many nursing uniforms from the Ottoman Empire up to the present period were recreated by examining historical photographs.

As you know, Florence Nightingale (1820-1910), also known as the Lady with the Lamp, who provided care to the soldiers wounded during the Crimean War (1854-1856) in the Ottoman Empire barracks, was a pioneer of scientific developments in the field of nursing, as well as the nursing uniforms of nurses from different countries such as the U.K., Canada, France and Germany. Many nursing uniforms from the Ottoman Empire up to the present period were recreated by examining historical photographs.

PAZAR SABAH

Osmanlı'dan günümüze tıp tarihinden kesitler

Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane Sergisi'nde Osmanlı'dan günümüze tıp tarihinden kesitler sergileniyor. Kurtuluş Savaşı'nda sağlık hizmeti veren yereki insanları fotoğrafları, hemşirelerin kıyafetleri, tıp alanında kullanılan aletler, evraklar ve kitaplar günümüze ışık tutuyor

DAMLA KAVAYEVLİ

Lİhtifalın vaka ile ilgili olarak, Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane (1903) için top okullarda, Farklı kasımlarda kullanılan ilaçların tarihleri ile ilgili olarak Sağlık Bakanlığı tarafından düzenlenen "Osmanlı'dan günümüze tıp tarihinden kesitler sergileniyor. Kurtuluş Savaşı'nda sağlık hizmeti veren yereki insanları fotoğrafları, hemşirelerin kıyafetleri, tıp alanında kullanılan aletler, evraklar ve kitaplar günümüze ışık tutuyor."

Osmanlı'dan günümüze tıp tarihinden kesitler sergileniyor. Kurtuluş Savaşı'nda sağlık hizmeti veren yereki insanları fotoğrafları, hemşirelerin kıyafetleri, tıp alanında kullanılan aletler, evraklar ve kitaplar günümüze ışık tutuyor.

Osmanlı'dan günümüze tıp tarihinden kesitler sergileniyor. Kurtuluş Savaşı'nda sağlık hizmeti veren yereki insanları fotoğrafları, hemşirelerin kıyafetleri, tıp alanında kullanılan aletler, evraklar ve kitaplar günümüze ışık tutuyor.

Osmanlı'dan günümüze tıp tarihinden kesitler sergileniyor. Kurtuluş Savaşı'nda sağlık hizmeti veren yereki insanları fotoğrafları, hemşirelerin kıyafetleri, tıp alanında kullanılan aletler, evraklar ve kitaplar günümüze ışık tutuyor.

HT TV

Anasayfa > Yaşam > Geçmişten günümüze hemşirelik kıyafetleri sergilendi

Geçmişten günümüze hemşirelik kıyafetleri sergilendi

Istanbul'da 12-18 Mayıs Hemşirelik Haftası etkinlikleri kapsamında "Geçmişten günümüze hemşirelik kıyafetlerimiz" sergilendi.

03 Mayıs 2018 Perembe

FACEBOOK TWITTER

SAT

Uygulamalı Sağlık Eğitimi Çitayı Yukarıya Taşıyor

Sağlık eğitiminde uygulamaya ağırlık veren çalışmalar, Türkiye'de uluslararası arenada nitelikli sağlık personeli yetiştirme konusunda önemli bir seviyeye taşıyor

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

Prof. Dr. Cemil Erdoğdu

**SAĞLIK BİLİMLERİ
ÜNİVERSİTESİ**

[f](#) [t](#) [i](#) /sbuedutr

www.sbu.edu.tr

<http://hemsirelik.sbu.edu.tr>